

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2001)

1ο Συνέδριο Σύρου στις ΤΠΕ

ΞΕΝΙΟΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ
ΓΛΩΣΣΩΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Μαργαρίτα Δεκόλη

ΞΕΝΙΟΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Μαργαρίτα Δεκόλη

Μηχανικός Η/Υ & Πληροφορικής

Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών: Ομάδα Μαθησιακής Τεχνολογίας

e-mail: dekol@cti.gr

Περίληψη

Ο Ξένιος είναι ένα δικτυακό περιβάλλον για τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών στο σχολείο που έχει στηριχθεί σε μια ολοκληρωμένη εκπαιδευτική προσέγγιση για την αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στα σχολεία και βασίζεται σε ένα ενιαίο πλαίσιο εκπαιδευτικού σεναρίου και ένα σύνολο δραστηριοτήτων βασισμένα στην ιδέα ενός εικονικού ταξιδιού των μαθητών σε μια ξένη χώρα. Η έμφαση από την πλευρά της τεχνολογίας δίνεται στην ενοποίηση διαφόρων τεχνολογιών (τεχνολογίες Web & περιβάλλον Αβάκιο) για τη χρήση του Διαδικτύου με έναν καθοδηγούμενο και θεματικά συνδυαστικό τρόπο και τη δημιουργία μικρόκοσμων υψηλής διαδραστικότητας. Ο Ξένιος χαρακτηρίζεται από ένα εύρος επιλογών που παρέχει στον καθηγητή ανάλογα με το περιεχόμενο της διδασκαλίας του ή το επίπεδο των μαθητών του. Επιπλέον, έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί για λίγες ή πολλές ώρες διδασκαλίας, τα τμήματά του μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτόνομα και η αρχιτεκτονική του από τεχνικής πλευράς (υβριδικό μοντέλο) μπορεί να δώσει ευελιξία στην οργάνωση του μαθήματος των ξένων γλωσσών στο σχολικό εργαστήριο. Η κύρια σχεδιαστική αρχή της παιδαγωγικής καθώς και της τεχνολογικής του προσέγγισης είναι η «ανοιχτού-τύπου» δόμηση του υλικού του, αφήνοντας έτσι περιθώρια για την εξέλιξη των υπαρχόντων ή την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων από τον καθηγητή.

Summary

Xenios is a network environment for learning Foreign Languages in school based on a holistic educational approach for the application of Information and Communication Technologies in a classroom setting through an educational scenario-framework on the theme of a virtual trip to a foreign country. Technologically, it integrates different technologies and platforms for the use of the Internet in a controlled and thematically combined manner and to provide a workbench for creating highly dynamic software with rich functionality (E-Slate Microworlds). Its hybrid model provides a more robust performance in a standard school lab. Xenios provides teachers with multimodal material that addresses both learning and teaching needs with respect to different language learning levels and particular teaching conditions. It functions also as a dynamic framework (extensible and customisable) in which the teacher can design and create educational activities for a variety of subjects.

1 Τι είναι ο Ξένιος;

Ο Ξένιος είναι ένα πολύπλευρο, πολυμορφικό δικτυακό περιβάλλον για τη διδασκαλία ξένων γλωσσών και πολιτισμών που βασίζεται σε ολοκληρωμένη εκπαιδευτική προσέγγιση για την αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στα σχολεία. Απευθύνεται κατά κύριο λόγο σε καθηγητές ξένων γλωσσών στα ελληνικά σχολεία (Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο). Τέτοιοι καθηγητές είχαν ενεργό και σημαντικό ρόλο στην κατασκευή του.

Ο Ξένιος είναι περιβάλλον -και όχι απλώς εκπαιδευτικό «λογισμικό»- γιατί α) υποστηρίζει τη μαθησιακή διαδικασία, β) υποστηρίζει τη διδακτική πράξη και γ) επιτρέπει στον καθηγητή να επικοινωνεί με άλλους, και να αναπτύσσει επιπλέον εκπαιδευτικό υλικό και δραστηριότητες για κοινή χρήση.

Ο Ξένιος είναι φτιαγμένος για τη διδασκαλία σε τάξη που δουλεύει στο εργαστήριο με τους μαθητές σε μικρές ομάδες. Και μάλιστα είναι φτιαγμένος για να χρησιμοποιείται από πολλά σχολεία σε όλη τη χώρα και να ενθαρρύνει τη συνέργια μεταξύ τους.

Ο Ξένιος ενθαρρύνει τη συνεργασία: μαθητών που δουλεύουν σε ομάδες των δύο ή τριών, διαφορετικών ομάδων που δουλεύουν παράλληλα στην τάξη, τάξεων σε διαφορετικά σχολεία, καθηγητών στο ίδιο ή σε διαφορετικά σχολεία, επιμορφωτών με καθηγητές.

Το περιβάλλον του Ξένιου είναι **πολύπλευρο**. Περιλαμβάνει εκπαιδευτικό λογισμικό, απλές και σύνθετες ασκήσεις για τους μαθητές, δικτυακούς τόπους (web sites) σε όλο κόσμο για τον πολιτισμό των χωρών η γλώσσα των οποίων διδάσκεται, δικτυακό τόπο για την επικοινωνία των καθηγητών μεταξύ τους, για την ανακοίνωση εργασιών και δραστηριοτήτων μαθητών και για την υποστήριξη των καθηγητών. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που προτείνονται είναι ανοιχτές: μπορούν να χρησιμοποιηθούν όπως έχουν, να εμπλουτιστούν, να επεκταθούν, να χρησιμοποιηθούν ως βάση ή έμπνευση για τελείως καινούργιες.

Το δίκτυο στον Ξένιο δεν είναι ένα όμορφο χαρακτηριστικό, αλλά βασικό μέρος του χωρίς το οποίο -αν και τεχνικά θα μπορούσε να δουλέψει- δεν αξιοποιείται πλήρως ούτε η παιδαγωγική φιλοσοφία, ούτε τα τεχνικά χαρακτηριστικά του και επομένως δεν επιτυγχάνονται όλα τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα.

Το περιβάλλον του Ξένιου είναι **πολυμορφικό**. Αποτελεί το συνδυασμό τεχνολογιών και εργαλείων τα οποία έχουν διαφορετικό τρόπο χρήσης και λειτουργικότητα. Τα εργαλεία αυτά μαζί με το υλικό που έχει παραχθεί για τον Ξένιο επιτρέπουν είτε την αυτόνομη χρήση τους είτε το συνδυασμό τους σε πολλές μορφές και διατάξεις με διαφορετικό κάθε φορά αποτέλεσμα, τρόπο χρήσης του στην τάξη, ακόμη και διαφορετικό τρόπο διάδρασης με το λογισμικό. Ανάλογα με τον τρόπο χρήσης του στην τάξη διαφοροποιείται και η διεξαγωγή του μαθήματος (εργασία σε ομάδες μαθητών δουλεύοντας με τον υπολογιστή, το χαρτί και το μολύβι, το διαδίκτυο και τον πίνακα).

Ο ρόλος του καθηγητή στον Ξένιο είναι πολύπλευρος: σχεδιάζει εκπαιδευτικές δραστηριότητες, προσθέτει εκπαιδευτικό υλικό, επιλέγει από τις υπάρχουσες περιγραφές των δραστηριοτήτων, καθοδηγεί τους μαθητές του, επικοινωνεί με τους συναδέλφους του.

Αποτελεί ολοκληρωμένη εκπαιδευτική προσέγγιση για την αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στο σχολείο. Πρόκειται για ένα ενιαίο πλαίσιο δουλειάς για τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών, το οποίο:

- συνδυάζει τη χρήση του υπολογιστή με τις δραστηριότητες και τη σύνθεση της σχολικής τάξης
- περιέχει «ανοιχτές» δραστηριότητες ώστε να αποφεύγεται η κουραστική επανάληψη και να αυξάνεται η ευελιξία της χρήσης του
- παρέχει τη βάση για την επικοινωνία μεταξύ μαθητών από διαφορετικά σχολεία μέσω των αποτελεσμάτων των εργασιών τους
- δένει θεματικά τη χρήση του δικτύου με τις ανάγκες του μαθήματος και των δραστηριοτήτων, αφαιρώντας έτσι την αποσπασματικότητα που μπορεί να υπάρχει από τη χρήση «καλών» και «προσφερόμενων» -πλην όμως μεμονωμένων- δικτυακών τόπων
- προσφέρει ένα πλαίσιο στο οποίο ο εκπαιδευτικός μπορεί να προσθέσει τις δραστηριότητες που έχει φτιάξει για τους μαθητές του

δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στον καθηγητή να προσαρμόσει τη χρήση του ανάλογα με τις ανάγκες σε διάφορες συνθήκες τάξης, επιπέδου, χρονικής διάρκειας μαθήματος κλπ.

2 Περιγραφή του περιβάλλοντος του Ξένιου

Ο Ξένιος αποτελείται από: 1) μικρόκοσμους σε περιβάλλον Αβακίου (βλ. Παράρτημα 1), 2) το δικτυακό τμήμα, 3) το συνοδευτικό εγχειρίδιο 4) συνοπτικό οδηγό χρήσης 5) υποστηρικτικό web site

2.1 Μικρόκοσμοι στο περιβάλλον Αβάκιο

Το λογισμικό που έχει αναπτυχθεί στο Αβάκιο (βλ. Παράρτημα 1) αποτελείται από 14 «μικρόκοσμους» που εντάσσονται στις φάσεις του ταξιδιού-εκπαιδευτικού σεναρίου:

	ΓΑΛΛΙΚΑ	ΑΓΓΛΙΚΑ	ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ
ΜΙΚΡΟΚΟΣΜΟΙ	Ταξίδι πάνω από την Ευρώπη	Ταξίδι πάνω από την Ευρώπη	Ταξίδι πάνω από την Ευρώπη
	Η Γαλλία	Το Ηνωμένο Βασίλειο	Η Γερμανία
	Το Παρίσι και τα αξιοθέατα	Το Λονδίνο και τα αξιοθέατα	Η Κολωνία και τα αξιοθέατα
	Το παρισινό μετρό		Η Κολωνία με τον υπόγειο σιδηρόδρομο
	Κυνήγι θησαυρού στην Παναγία των Παρισίων	Γιορτή γενεθλίων	Στο ζωολογικό κήπο

Ο μικρόκοσμος είναι ο χώρος δράσης των μαθητών στον υπολογιστή κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Δίνει τη βάση για την υλοποίηση του εκπαιδευτικού σεναρίου (περιλαμβάνει ασκήσεις, προσφέρει χώρο έκφρασης, περιέχει τα εργαλεία και τα αντικείμενα που θα χρησιμοποιήσουν οι μαθητές). Αποτελείται από προγράμματα (λογισμικό) και ψηφιακό υλικό (πχ. φωτογραφίες, χάρτες, ήχο, βίντεο). Ένας μικρόκοσμος είναι *διαδραστικός* (interactive) όταν προσφέρει πολλές δυνατότητες ‘δράσης’ στους μαθητές και ανάλογα διαφοροποιημένης αντίδρασης από τον υπολογιστή. Είναι *ανοικτός* όταν επιτρέπει στον καθηγητή (και τους μαθητές) να τον αλλάξουν προσθέτοντας ή αφαιρώντας εκπαιδευτικό υλικό -τουλάχιστον- και λειτουργικότητα. Είναι *διερευνητικός* (exploratory) όταν έχει μεγάλο αριθμό από ουσιαστικά διαφορετικούς τρόπους λειτουργίας οι οποίοι κατατείνουν στο ίδιο

παιδαγωγικό αποτέλεσμα μέσα από διαφορετικούς δρόμους. Τέλος, είναι *διαθεματικός* (interdisciplinary) όταν περιλαμβάνει εκπαιδευτικούς στόχους που ανήκουν σε πολλά γνωστικά αντικείμενα.

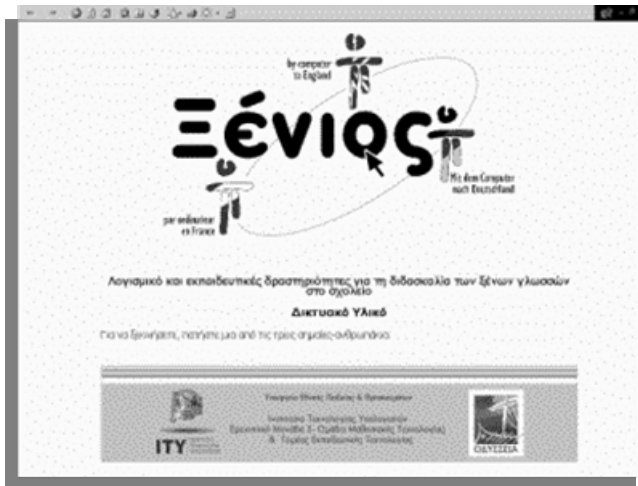
Η παραπάνω εικόνα δείχνει το γαλλικό μικρόκοσμο «Ταξίδι πάνω από την Ευρώπη», όπου οι μαθητές κάνουν μια εικονική πτήση πάνω από την Ευρώπη, διαλέγουν το δρομολόγιο που θα ακολουθήσει το αεροπλάνο τους και περιγράφουν τη διαδρομή τους (τις ανταποκρίσεις της πτήσης τους) και σύντομες περιγραφές για την κάθε χώρα και την πρωτεύουσά της.

2.2 Δικτυακό τμήμα

Το δικτυακό τμήμα, οργανωμένο σε ένα web site, περιέχει τις περιγραφές για τις δραστηριότητες, συνοδευτικό υλικό για τους μικρόκοσμούς που έχουν υλοποιηθεί σε περιβάλλον Αβακίου και ασκήσεις σχετικές με την κάθε φάση του εκπαιδευτικού σεναρίου.

Στην αρχική σελίδα του υπάρχουν τρεις επιλογές για τις τρεις γλώσσες: Γαλλικά, Αγγλικά, Γερμανικά. Πατώντας πάνω σε μία από τις εικόνες με τις σημαίες ανοίγει η

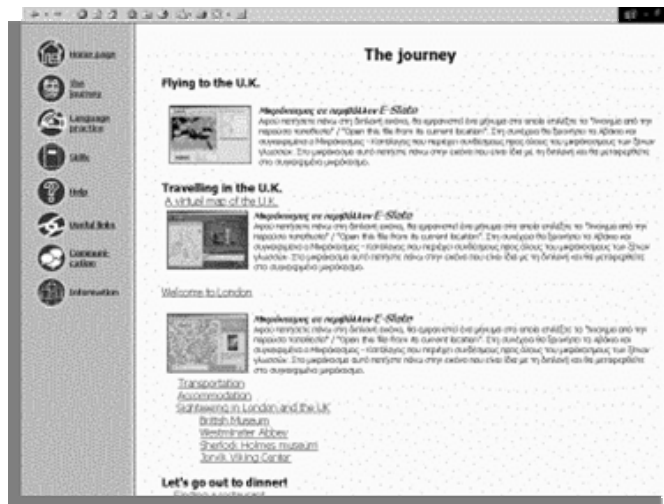
αρχική σελίδα για το δικτυακό τμήμα της αντίστοιχης ξένης γλώσσας. Εκεί υπάρχουν τα μενού επιλογών που παραπέμπουν στις αντίστοιχες περιοχές του δικτυακού υλικού.

Το δικτυακό τμήμα είναι κατηγοριοποιημένο με πολλούς διαφορετικούς τρόπους, έτσι ώστε από τη μια να φαίνονται οι διαφορετικές απόψεις (views) που μπορεί να έχει κανείς στο υλικό και από την άλλη να διευκολύνεται η πρόσβαση στην επιθυμητή σελίδα. Εκεί υπάρχουν οι εξής επιλογές:

- Η επιλογή **Το ταξίδι** δομεί το υλικό

ανάλογα με τη θεματική συνοχή των φάσεων και των επιμέρους δραστηριοτήτων. Στην εικόνα φαίνεται η λίστα με τις φάσεις του εκπαιδευτικού σεναρίου του ταξιδιού που αποτελείται από υπερσυνδέσμους (hyperlinks) στις σελίδες με το υλικό και τις δραστηριότητες.

- Η επιλογή Δραστηριότητες δείχνει με βάση τη θεματική κατηγοριοποίηση (αντίστοιχη του Ταξιδιού) τις ασκήσεις και δραστηριότητες που αναφέρονται στις σελίδες των φάσεων και τι κυρίως

είναι αυτό που εξασκούν οι μαθητές με την πραγματοποίησή τους. Πρόκειται για μία εύκολη πρόσβαση στις ασκήσεις και τις δραστηριότητες της κάθε φάσης χωρίς να χρειάζεται να περνάει κανείς πάντα μέσα από τις σελίδες του υλικού, αν τις έχει ήδη επισκεφτεί.

- Η επιλογή **Δεξιότητες** απευθύνεται κυρίως στον καθηγητή που διδάσκει την ξένη γλώσσα, όπου όλες οι ασκήσεις και δραστηριότητες είναι κατηγοριοποιημένες ανάλογα με τις εξής ομάδες:
 - Γραπτή έκφραση (Writing, Schriftlicher Ausdruck, Expression Ecrite)
 - Προφορική έκφραση (Speaking, Mündlicher Ausdruck, Expression Orale)
 - Κατανόηση γραπτού κειμένου (Reading Comprehension, Leseverständis, Comprehension Ecrite)
 - Ακουστική κατανόηση (Listening Comprehension, Hörverständis, Comprehension Orale)
 - Γραμματική (Grammar, Grammatik, Grammaire)
 - Λεξιλόγιο (Vocabulary, Vokabel, Vocabulaire)
- Η επιλογή **Επικοινωνία** εμφανίζει μία σελίδα που χρησιμεύει ως κατάλογος διευθύνσεων ("Χρυσός Οδηγός"), με τις οποίες οι χρήστες του λογισμικού και των δραστηριοτήτων μπορούν να επικοινωνήσουν είτε μεταξύ τους –στις σελίδες των συζητήσεων και του forum του Αβακίου– είτε με την ομάδα των ανθρώπων του Ξένιου– μέσω email & του υποστηρικτικού web site και να στείλουν τις προτάσεις τους, τα προβλήματά τους, τις δικές τους δραστηριότητες.
- Τέλος υπάρχει ένας κατάλογος με Χρήσιμες Διευθύνσεις (links) στο Διαδίκτυο για να βοηθήσουν και τον καθηγητή στην αναζήτηση πηγών και χρήσιμου υλικού για τις δραστηριότητες που θέλει να διδάξει στην τάξη, αλλά και τον μαθητή αφού υπάρχουν εκπαιδευτικά sites με δραστηριότητες για τους μαθητές που μαθαίνουν μια ξένη γλώσσα.

Στις σελίδες του υλικού υπάρχουν ασκήσεις, πολλές από τις οποίες παρέχουν τη δυνατότητα του ελέγχου των σωστών απαντήσεων. Στις σελίδες του δικτυακού υλικού υπάρχει on-line **Βοήθεια** η οποία περιέχει περιγραφή της λειτουργικότητας του περιβάλλοντος του δικτυακού υλικού. Επιπλέον, βοήθεια υπάρχει στις σελίδες των ασκήσεων.

2.3 Συνοδευτικό Υλικό των δραστηριοτήτων και του λογισμικού

Πρόκειται για το κείμενο, το οποίο περιλαμβάνει την περιγραφή του λογισμικού, την παιδαγωγική τεκμηρίωση σχετικά με τις δραστηριότητες, την περιγραφή της ενσωμάτωσης του λογισμικού και των δραστηριοτήτων στην τάξη και τους ρόλους μαθητών και καθηγητών, αναλυτική καταγραφή των δεξιοτήτων που εξασκούνται με τη χρήση των διαφόρων τμημάτων-φάσεων του λογισμικού κλπ.

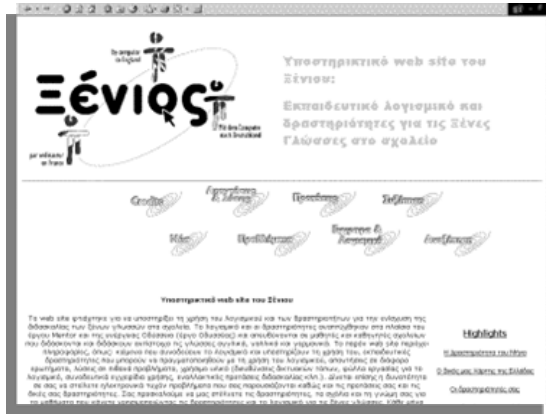
2.4 Συνοπτικός οδηγός χρήσης

Σε ένα φύλλο Α3 περιλαμβάνονται οδηγίες για τη χρήση του Ξένιου και του Αβάκιου. Σκοπός του είναι να υπενθυμίζει απλά, σύντομα και περιεκτικά τη χρήση του λογισμικού.

2.5 Υποστηρικτικό web site

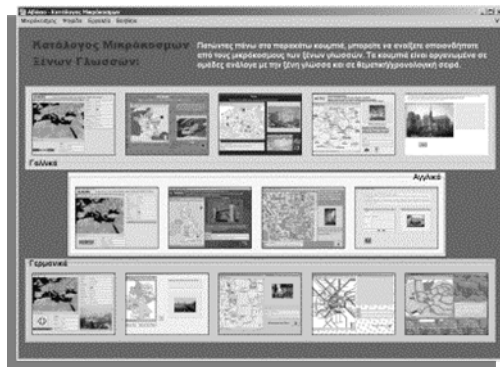
Το υποστηρικτικό web site περιέχει πληροφορίες, όπως: κείμενα που συνοδεύουν το λογισμικό και υποστηρίζουν τη χρήση του, εκπαιδευτικές δραστηριότητες που μπορούν να πραγματοποιηθούν με τη χρήση του λογισμικού, απαντήσεις σε διάφορα

ερωτήματα, λύσεις σε πιθανά προβλήματα, χρήσιμο υλικό (διευθύνσεις δικτυακών τόπων, φύλλα εργασίας για το λογισμικό, συνοδευτικά εγχειρίδια χρήσης, κλπ).

συνδυάζουν τη λειτουργικότητά τους στις δραστηριότητες και το λογισμικό για τις ξένες γλώσσες με τους εξής τρόπους:

- Μέσα από το περιβάλλον του Αβακίου υπάρχουν σύνδεσμοι (hyperlinks) προς διάφορους δικτυακούς τόπους με υλικό κατάλληλο για τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών, αλλά και προς σελίδες του δικτυακού υλικού του Ξένιου.
- Από το δικτυακό τμήμα υπάρχουν σύνδεσμοι (hyperlinks) προς το περιβάλλον Αβάκιο. Με τη βοήθεια των συνδέσμων αυτών, ανοίγει το Αβάκιο με έναν μικρόκοσμο που λειτουργεί ως Κατάλογος μικρόκοσμων, όπως δείχνει η ακόλουθη εικόνα.
Ο Κατάλογος αυτός περιέχει τις εικόνες-οδηγούς (thumbnails) των αντίστοιχων μικρόκοσμων για όλες τις ξένες γλώσσες. Οι εικόνες αυτές λειτουργούν ως κουμπιά, πατώντας δηλαδή πάνω σε κάθε μία από αυτές θα κλείσει ο μικρόκοσμος-κατάλογος και θα ανοίξει ο αντίστοιχος μικρόκοσμος.
- Τέλος, το δικτυακό τμήμα και το περιβάλλον Αβάκιο έχουν θεματολογική συνοχή μιας και υλοποιούν το ίδιο εκπαιδευτικό σενάριο. Ένα τέτοιο

παράδειγμα είναι στο σταθμό «Μουσεία της Κολωνίας», όπου και ο Επεξεργαστής Εγγραφών (Ψηφίδα του Αβακίου) και το δικτυακό τμήμα παραπέμπουν στο ίδιο web site.

Συμπερασματικά, ο Ξένιος χαρακτηρίζεται από: μικρές σχετικά απαιτήσεις σε hardware, system software και δικτυακή

σύνδεση, αλλά μεγάλες επιδόσεις όσο αφορά την εκπαιδευτική χρήση, τη διαδραστικότητα, την ευελιξία και την επεκτασιμότητα λόγω των υψηλού τεχνολογικού επιπέδου εργαλείων λογισμικού (Ψηφίδες και περιβάλλον Αβάκιο) πάνω στο οποία στηρίζονται οι μικρόκοσμοι.

4 Τεχνικά χαρακτηριστικά

Ο Ξένιος συνδυάζει δύο περιβάλλοντα: το δικτυακό τμήμα (Web interface) και μικρόκοσμους σε περιβάλλον Αβάκιο. Το περιβάλλον Αβάκιο και οι μικρόκοσμοι βρίσκονται στον τοπικό υπολογιστή ενώ το δικτυακό τμήμα βρίσκεται στον κεντρικό εξυπηρετητή του Ξένιου. Εκεί υπάρχουν συνδέσεις προς τους τοπικούς μικρόκοσμους και προς άλλους δικτυακούς τόπους (οι επιλογές των δικτυακών τόπων έχουν γίνει με γνώμονα τη διάδοσή τους και τη σταθερότητά τους, χωρίς όμως αυτό να εγγυάται ότι δεν υπόκεινται σε αλλαγές). Αντίστοιχα από τους τοπικούς μικρόκοσμους υπάρχουν συνδέσεις προς το δικτυακό τμήμα και προς άλλους δικτυακούς τόπους.

Ο Ξένιος κατασκευάστηκε για το εργαστήριο της Οδύσσειας, το οποίο συνεπάγεται ότι υπάρχει τοπικός proxy server, άρα και την πρόσβαση στο δικτυακό τμήμα με ρυθμούς που να επιτρέπουν να γίνει το μάθημα χωρίς να απαιτείται πραγματική δικτυακή σύνδεση μεγάλης ταχύτητας καθώς και μια (μερική) ανεξαρτησία από την καλή λειτουργία του δικτύου την ώρα που γίνεται το μάθημα.

Η επιλογή των τεχνολογικών εργαλείων ως βάση για την ανάπτυξη του Ξένιου έγινε έτσι ώστε να είναι όσο το δυνατόν πιο συμβατή με τον εξοπλισμό (ή/και λογισμικό) των σχολικών εργαστηρίων της Οδύσσειας, αλλά και την έμφαση στα εργαλεία που είναι κατάλληλα για την εκπαίδευση, όπως είναι το εκπαιδευτικό περιβάλλον Αβάκιο και οι μικρόκοσμοι του Ξένιου που έχουν αναπτυχθεί σε αυτό.

5 Η διδακτική πρακτική και το αντικείμενο των ξένων γλωσσών

Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες του Ξένιου δένονται με ένα θέμα: «Ταξίδι σε μία ξένη χώρα». Οι δραστηριότητες σχεδιάστηκαν και χωρίστηκαν σε "φάσεις" του ταξιδιού, καθεμιά από τις οποίες διεξάγεται σε διαφορετικό σκηνικό - με την ανάλογη ονομασία: "στο αεροδρόμιο", "στο ξενοδοχείο", κλπ.

Το μάθημα με τον Ξένιο

- σχεδιάζεται με γνώμονα το θέμα και το διδακτικό στόχο (project orientated, attainment of educational targets) υπερβαίνοντας τον κλασικό ωριαίο σχεδιασμό.
- περιέχει ως αντικείμενο μάθησης στοιχεία πολιτισμού και γεωγραφίας μιας Ευρωπαϊκής χώρας όπου η ξένη γλώσσα ομιλείται, θέματα σχετικά με τη νοοτροπία και τις συνήθειες των ανθρώπων που τη μιλούν, καθώς και μορφοσυντακτικούς κανόνες της ξένης γλώσσας.
- εξοικειώνει καθηγητές και μαθητές με τις νέες τεχνολογίες,
- ενθαρρύνει την κριτική σκέψη και ετοιμάζει το μαθητή για ένα πιο ενεργητικό ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Έτσι ο καθηγητής μπορεί:

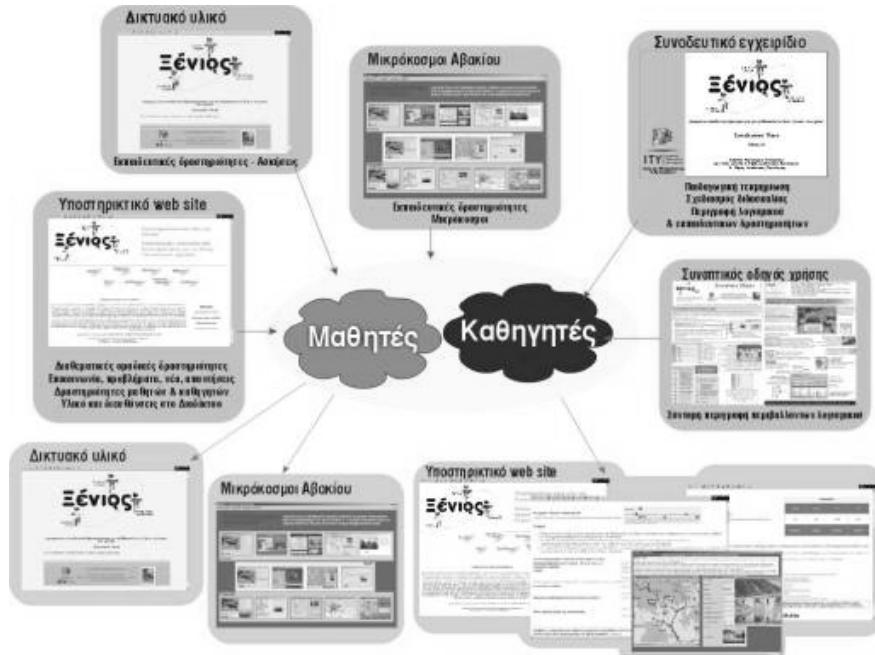
α) Να εστιάσει όσο θέλει σε κάθε φάση και σε κάθε δραστηριότητα ανάλογα με το θέμα ή το λεξιλόγιο που θέλει να διδάξει ή ανάλογα με το επίπεδο των μαθητών του.

β) Να βασιστεί στις υπάρχουσες δραστηριότητες, να τις αλλάξει συνολικά ή επιμέρους ως προς τη σειρά, το υλικό, το θέμα, το στόχο, το επιθυμητό αποτέλεσμα. Επιπλέον δίνεται η δυνατότητα σε όσους το επιθυμούν να δημιουργήσουν νέες δραστηριότητες.

γ) Να χρησιμοποιήσει το υλικό της φάσης συμπληρωματικά εντάσσοντάς την στο γενικότερο σχεδιασμό του μαθήματός του.

5.1 Το μάθημα με τον Ξένιο

Ο τρόπος διεξαγωγής του μαθήματος των ξένων γλωσσών με τον Ξένιο περιγράφεται σχηματικά στην ακόλουθη εικόνα.

Το μάθημα με τον Ξένιο

Το λογισμικό (το δικτυακό τμήμα, οι μικρόκοσμοι σε Αβάκιο και το υποστηρικτικό web site) –οι τρεις πάνω εικόνες του σχήματος- χρησιμοποιούνται στην τάξη από την κοινότητα των μαθητών και των καθηγητών. Οι καθηγητές επιπλέον βοηθούνται από το συνοδευτικό εγχειρίδιο και το συνοπτικό οδηγό χρήσης για τη διεξαγωγή του μαθήματός τους και τη χρήση του λογισμικού. Στη συνέχεια, τα αποτελέσματα της χρήσης από τις σχολικές τάξεις επανατροφοδοτούνται στα μέρη του λογισμικού, δηλαδή επιπλέον δραστηριότητες, υλικό και δικτυακοί τόποι ενσωματώνονται στο δικτυακό τμήμα, οι καθηγητές ή/και οι μαθητές τους αλλάζουν ή κατασκευάζουν νέους μικρόκοσμους με το Αβάκιο και οι δραστηριότητες, οι εργασίες και ό,τι άλλο παράγεται στη διάρκεια του μαθήματος ανακοινώνονται στο υποστηρικτικό web site. Εκεί επίσης οι χρήστες (μαθητές και καθηγητές τάξεων) μπορούν να στείλουν αρχεία με τις δραστηριότητές τους και πληροφορίες σχετικές με τα μέλη της κοινότητας χρηστών του Ξένιου.

5.2 Ο Ξένιος και οι ξένες γλώσσες

Η βασική παιδαγωγική προσέγγιση είναι αυτή του επικοινωνιακού χαρακτήρα του ξενόγλωσσου μαθήματος με ιδιαίτερη έμφαση στη διευκόλυνση της επικοινωνίας των μαθητών, γραπτά ή προφορικά, σε όσο το δυνατόν πιο ρεαλιστικές καταστάσεις.

Το Διαδίκτυο προσφέρεται με την επιλογή των κατάλληλων τόπων για την εικονική μεταφορά των μαθητών στις χώρες που ομιλείται η κάθε γλώσσα ως μητρική. Η πλοήγηση αυτών των τόπων είναι καθοδηγούμενη και εξυπηρετεί ένα γενικότερο εκπαιδευτικό σενάριο υιοθετώντας μια ολιστική και όχι αποσπασματική προσέγγιση στο μάθημα της ξένης γλώσσας.

6 Παράρτημα 1: Το περιβάλλον Αβάκιο (E-Slate)

Το Αβάκιο (E-Slate) είναι ένα εργαλείο-εφαρμογή¹ για τη δημιουργία, διαχείριση και λειτουργία Μικρόκοσμων² φτιαγμένων από Ψηφίδες (οντότητες λογισμικού υψηλού επιπέδου εστιασμένες σε διάφορους γνωστικούς χώρους). Με άλλα λόγια, πρόκειται για ένα εργαλείο συγγραφής, το οποίο χρησιμοποιείται την ίδια στιγμή και ως περιβάλλον λειτουργίας των Μικρόκοσμων. Σαν ευρύτερο μαθησιακό περιβάλλον το Αβάκιο αντιστοιχεί με την επιφάνεια εργασίας (desktop) ενός Λειτουργικού Συστήματος: όπως ακριβώς μια επιφάνεια εργασίας περιγράφει το χώρο ύπαρξης για εφαρμογές, αρχεία και καταλόγους, το Αβάκιο παρέχει το περιβάλλον όπου μπορούν να λειτουργούν τα επιμέρους προγράμματά του, οι 'Αβάκιο-Ψηφίδες'.

Το Αβάκιο ενεργοποιεί Ψηφίδες:

- που είτε είναι αποθηκευμένες από πριν (φορτώνοντας αρχεία –με κατάληξη .mwd- με αποθηκευμένους Μικρόκοσμους),
- είτε δημιουργούνται επιτόπου ως «νέες» Ψηφίδες, από το μενού Ψηφίδα->Νέα.

Μόλις βρεθούν στο περιβάλλον του Αβακίου, οι Ψηφίδες μπορούν να λειτουργήσουν (δηλαδή, να εκτελέσουν τις προβλεπόμενες εργασίες, να εγκαταστήσουν συνδέσμους με άλλες Ψηφίδες, κ.λπ.). Την ίδια στιγμή, οι Ψηφίδες επιδέχονται και άμεσο χειρισμό (direct manipulation), κι έτσι επηρεάζεται η θέση τους (π.χ. μετακίνηση, αλλαγή μεγέθους, drag&drop κλπ.), η εμφάνισή τους (π.χ. εμφάνιση / απόκρυψη), η συμπεριφορά τους (π.χ. έλεγχος με scripts), ακόμη και η ίδια τους η ύπαρξη (π.χ. καταστροφή). Με την έννοια αυτή το Αβάκιο είναι ένα περιβάλλον που υποστηρίζει ταυτόχρονα τη συγγραφή και τη λειτουργία Μικρόκοσμων, χωρίς να απαιτείται διαχωρισμός ανάμεσα στα δύο.

¹ Μέρος του ευρύτερου μαθησιακού περιβάλλοντος «Αβάκιο» το οποίο παρουσιάζεται στο <http://e-slate.cti.gr>

² Ένας Μικρόκοσμος (Microworld) είναι ένα τμήμα λογισμικού που υλοποιεί ένα συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλάνο δραστηριότητας (activity plan). Μια εκπαιδευτική δραστηριότητα (educational activity) αποτελεί «τμήμα» ενός εκπαιδευτικού σεναρίου (educational scenario) το οποίο καθορίζει το ευρύτερο εκπαιδευτικό πλαίσιο και μπορεί να αποτελείται από περισσότερες της μιας δραστηριότητες. Κάθε δραστηριότητα εκτελείται με βάση ένα πλάνο δραστηριότητας, το οποίο, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνει τη δημιουργία και τη χρήση λογισμικού (το Μικρόκοσμο). Ανάλογα με τη φύση, τη γενικότητα και το επίπεδο αφαιρετικότητας, ένας Μικρόκοσμος μπορεί να χρησιμοποιείται από περισσότερες της μιας δραστηριότητες, οι οποίες μπορεί και να ανήκουν σε διαφορετικά σενάρια.

Για το Αβάκιο υπάρχουν διάφορα εγχειρίδια και βοήθεια. Βασική πηγή είναι η on-line βοήθεια που συνοδεύει την εγκατάσταση του Αβακίου και η βοήθεια που υπάρχει στο web site του Αβακίου <http://e-slate.cti.gr>.

Το Αβάκιο αναπτύσσεται από το 1993 μέχρι σήμερα από την Ομάδα Μαθησιακής Τεχνολογίας του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών σε συνεργασία με το Εργαστήριο Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας στο ΦΠΨ τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η ανάπτυξη του Αβακίου έχει χρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο ερευνητικών έργων Εθνικής & Ευρωπαϊκής χρηματοδότησης:

- "ΥΔΕΕΣ", "ΘΡΑΝΙΟ", (ΕΠΕΤ II, Μέτρο 1.3, Έργα 726, 78 Γενική Γραμματεία Έρευνας & Τεχνολογίας)
- "IMEL" (EC DGXXII, Socrates 25136-CP-1- 961-GR-ODL)
- "MENTOR" (MM1017, EU Joint call educational multimedia)
- "ΟΔΥΣΣΕΑΣ", "Ε 50" (Β' Κ.Π.Σ., Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων)

7 Ευχαριστίες

Μια παραλλαγή του κειμένου αυτού δημοσιεύεται ως εισαγωγή στο "Συνοδευτικό υλικό δραστηριοτήτων και λογισμικού" του Ξένιου, έκδοση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών (ITY).

Ο Ξένιος χρηματοδοτήθηκε από τα έργα: "MENTOR" (MM1017, EU Joint call educational multimedia) και Έργο Οδυσσέας-Ενέργεια Οδύσσεια και αναπτύχθηκε από ομάδα μηχανικών και παιδαγωγών του ΙΤΥ (Ομάδα Μαθησιακής Τεχνολογίας και Τομέας Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας), του Πανεπιστημίου Αθηνών, του Hull και καθηγητών ξένων γλωσσών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Το παρόν κείμενο οφείλει πολλά στην κριτική ανάγνωση, τις εποικοδομητικές παρατηρήσεις και τα σχόλια των: Κατερίνας Πασίση, Στρατή Ψάλτου, Χρόνη Κυνηγού, Θανάση Χατζηλάκου και Μανόλη Κουτλή, τους οποίους και ευχαριστώ.